

*Крижна А. В.,**аспірант**Херсонського державного університету*

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ СВІТОВОГО ОБРАЗУ ДОН ЖУАНА В ДРАМАТИЧНІЙ ПОЕМІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ «КАМІННИЙ ГОСПОДАР»

Анотація. У статті розглянуто особливості авторської інтерпретації традиційного образу Дон Жуана в драмі Лесі Українки «Камінний господар». Новаторство української поетеси полягає в тому, що вона перша у світовій літературі змалювала жіночо-пасивну природу донжуанізму. На початку ХХ століття образ «вічного» героя стає цілком залежним від жіночих та чоловічих образів довкола нього, які часто набувають домінуючого статусу і стають функціонально значущими для вираження авторського бачення образу головного персонажа. Про це свідчить перетворення звабника на «жертву»: «всесвітній спокусник» сам стає до певної міри жертвою жінки, яка зломилася його волю.

Своєрідний сплав ліризму, епіки й драматизму спостерігається в драмі Лесі Українки. Авторське ж визначення жанру твору акцентується на драматичному началі трансформації легенди.

Внаслідок авторської трансформації відбувається «руйнування» образу головного героя й перетворення звабника на «жертву». Натомість головна героїня набуває домінуючого статусу, вона стає центром дії в п'єсі. Донна Анна постійно перебуває на межі вибору – волі, життя, любові, влади. А всі розмови головного героя про лицарські чесноти, про свободу особистості виявилася насправді просто позуванням. Внутрішньо підсвідоме приховане бажання мати владу і матеріальні розкоші підкоряють Дон Жуана волі властолубної і хижої Анни, яка добре розуміє справжню суть «лицарства» свого обранця. Саме через це колишній «лицар волі» був спокушений владою, і першою спокусницею в його житті стала донна Анна, що виявилася значно сильнішою за поборника свободи. Леся Українка наголошує, що Дон Жуан – «більше символ, ніж жива людина». Він символізує все камінне, мертве, що вбиває живі сили, прагнення до волі, до краси, до повноцінного життя. Опозиція «камінне-живе» в п'єсі є протиставленням «лицемірства, що зветься кодексом чеснот» з «любов'ю живою, дитиною волі».

У п'єсі Лесі Українки жіночі образи-персонажі вирізняються своєю індивідуальністю, власною життєвою позицією: Долорес – як уособлення «усіх чеснот лицарських», самозреченості й жертвності й Донна Анна – розумна, хитра й цілеспрямована в досягненні своєї мети, не зупиняється ні перед невдачами, ні перед докорами сумління. Слабкий, раніше у багатьох творах ледь вловимий голос жінок, спокушених Дон Жуаном, знаходить у тексті української авторки можливість бути почутим: саме в цій п'єсі жінка заговорила нарівні з чоловіком.

Ключові слова: вічний образ, традиційний сюжет, мотив, модерна драматургія, трансформація образу, драматична інтерпретація.

Постановка проблеми. До легендарних сюжетів про спокусника жінок, «лицаря волі» й романтичного коханця звер-

талося багато класиків світової літератури. Образ аморального, підступного лицаря-феодала, який не зупиняється ні перед чим у досягненні егоїстичних цілей зустрінемо в творах М. де Сервантеса, П. Кальдерона де ла Барка, Лопе де Вега, Ж.-Б. Мольєра, і в Е.Т.А. Гофмана, Дж. Байрона, О. Пушкіна, Жорж Санд, П. Меріме, О. К. Толстого, Б. Шоу.

У своїй роботі Д.І. Новохатський помічав, що «розвиток цього сюжету відбувався на тлі Середньовіччя, коли дуже сильними були позиції клерикальної літератури, як і її складників – численних мораліте і містерій. Немає сумніву, що саме з них до донжуанівської теми проникла ідея відповідальності за свої гріхи, а як пряме її втілення – раптова смерть розпусника за допомогою «Божої руки». Синтез виявився настільки вдалим, що виник стійкий стрижень життя Дон Жуана: безтурботне дитинство – весела розбещена молодість – показово страшна загибель» [1, с. 166].

Співзвучними ідеями пройнята і драма Лесі Українки «Камінний господар» (1912) – твір, що може з повним правом вважатися одним із кращих здобутків української модерної драматургії початку ХХ ст. Авторка своєю драматургічною творчістю, і зокрема цією драмою, довела, що українська література може з гідністю займати одне з почесних місць серед інших літератур. У п'єсі Л. Українки в основному збережена структура її класичної моделі, наповнена водночас новим оригінальним змістом [2, с. 6].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемою висвітлення і трактування образу Дон Жуана у світовій літературі займалися такі літературознавці, як Я. Розумний, Д. Новохатський, Л. Фурсова, Т. Тацій, І. Турянська, Ю. Шерех, А. Гозенпуд, С. Наумович, С. Чорний, О. Рисак та інші, але проблема є актуальною, оскільки цей образ щоразу постає перед нами в новому трактуванні. Тема трансформації образу Спокусника активно обговорювалася в українському літературознавстві. Про це свідчить велика кількість різножанрових праць: навчальний посібник А.Є. Нямцу, де автор характеризує загальні тенденції переосмислення образу славетного Перелюбника, головним чином у версіях другої половини ХІХ і ХХ ст.; дисертаційні дослідження Т. Івашиної «Закономірності еволюції образу Дон Жуана в європейській літературі ХVІІ – ХХ ст.» та А. Кузьманенко «Вічний» сюжет про Дон Жуана в індивідуально-авторських інтерпретаціях Дж. Байрона, О. Пушкіна, Лесі Українки»; книга «Дон Жуан у світовому контексті», де зібрані найвідоміші у світовій літературі версії легенди про спокусника, бунтаря і вільнодумця Дон Жуана, та статті українських літературознавців, що аналізують особливості інтерпретації донжуанівського мотиву в різних класичних текстах;

розділи в монографічних дослідженнях Р. Кухаря, А. Криловця, низка досліджень М.В. Шевчук, О.Б. Новобранець, М.А. Ярош, О. Кузьма та інших.

Метою статті є розгляд особливостей авторської інтерпретації традиційного образу Дон Жуана в драмі Лесі Українки «Камінний господар». Добре будучи обізнаною з історією донжуанівських фабул, Леся Українка намагалася осмислити дану тему по-своєму, не вдаючись ні до наслідування, ні до модифікацій. Ідеї, втілені поетесою у своїй неоромантичній драмі, несуть самобутній філософський підтекст, співзвучні суспільним проблемам свого часу, звучать застереженнями і своєрідними прогнозами на майбутнє.

Виклад основного матеріалу. Драма Лесі Українки «Камінний господар» була написана за рік до смерті письменниці. Це своєрідний підсумок усього її творчого шляху. Цей твір найглибший, найтрагічніший, за словами авторки, «найдорожчий». У листі до О. Кобилянської письменниця зазначає: «як я ту річ писала, *ich hielt grosse Stücke darauf* (Я поклала на неї великі надії – нім.)» [3: XII, с. 457].

В європейській літературі українська авторка була першою, що вирішила висловити власне жіноче ставлення до образу Дон Жуана. Її твір називають найвищим втіленням донжуанівської теми у світовій літературі, оскільки він дуже відрізняється від усіх попередніх творів про Легендарного Спокусника. У трактуванні світового образу Дон Жуана виявилась найбільша творча сміливість Лесі Українки-драматурга. Як зазначає О.М. Ніколенко, Леся Українка «не мала на меті додавати щось нового до усталеного в літературі типу Дон Жуана, хіба лише підкреслити анархічність його вдачі» [4, с. 103].

Л. Українка констатувала, що характер драми визначається не лише проблемами, властивими якомусь певному часові, а й перед особистістю митця, який, зважуючи ті проблеми своїм світосприйманням, виокремлює найважливіші з них і творчо виражає власне ставлення до тих проблем. Сутність п'єси, її стилістично позиційну оригінальність та особливості поетики Лесі Українка з'ясувала таким чином: «Щоб зробити її короткою (вона була чи не вдвічі довшою, ніж тепер), щоб сконцентрувати її стиль, наче якусь сильну есенцію, зробити його лаконічним, як написи на базальті, увільнити його від ліричної м'якості та розволікості <...>, уняти сюжет в короткі енергійні риси, дати йому щось «камінного»» [3: XII, с. 461–462].

Своєю ідейною проблематикою драма «Камінний господар» тісно і нерозривно пов'язана з епохою, в яку жила поетеса. П'єса Лесі Українки, відгукуючись на злободенні питання свого часу, в образах своїх героїв розвінчувала культ «сильної особистості», «надлюдини», ідею фальшивої свободи, породженої людським егоцентризмом, – свободи для самого себе [5, с. 15]. О. Новобранець зауважила, що проблематика «Камінного господаря», суспільна актуальність цієї драми-обробки настільки осучаснені новим розвитком сюжету, характерами персонажів, що запозиченими з традиційної донжуанівської теми видаються лише імена героїв [6, с. 143–147]. А І. Журавська у своїй роботі відзначила: «Що являють собою Дон Жуан і Донна Анна в Лесі Українки? Якщо відняти в них традиційні імена і помістити в п'єсу з іншим сюжетом, сюжетом більш сучасного характеру, хіба не можна їх прийняти за сучасників Лесі Українки, типових інтелігентів кінця XIX століття з властивими їм прагненнями і протиріччями?» [7, с. 157]. У драмі Лесі Українки спостерігається своєрідний сплав ліризму, епіки

й драматизму. Авторське ж визначення жанру твору акцентується на драматичному началі трансформації легенди.

Дон Жуан, випробовуючи себе, свою долю, долає всі перешкоди, для нього немає нічого недосяжного у сфері почуттів. Він жорстокий, безжалісно холодний, стражданням «вигартує душі» людей, його називають «ковадлом», «клевецем», «ковалем». Він удає, що домагається здійснення лише тимчасових бажань, утверджує свою волю в конкретній ситуації, діє інтуїтивно-свідомо, грає певну роль у розмовах із людьми. Про його суперечливий образ свідчать його вчинки з коханками, які сильно різняться за своїм соціальним становищем: кожна його наступна жертва, немов своєрідний щабель у досягненні мрії до всемогутньої влади. Герой кличе себе «лицарем волі» без будь-яких умовностей, котрий стоїть за межею законів суспільства. Він навіть не хоче задумуватися над трагічною долею своїх жертв – це лише черговий спалах на шляху до перемоги. Він тільки їм давав: «*мрію, / коротку хвилю щастя і порив*» [8, VI, с. 116].

Новаторство поетеси полягає в тому, що вона змалювала жіночо-пасивну природу донжуанізму. Про це свідчить перетворення звабника на «жертву»: «всесвітній спокусник» сам стає до певної міри жертвою жінки, яка зломилася його волю. Головного героя п'єси вирізняє насамперед не вміння підкорити жіночі серця, не пристрасть спокусника. Це передусім людина, яка кинула виклик усталеним суспільним законам, для якої воля понад усе. Він незалежний від всяких умовностей традиційних моральних норм, здатний на відчайдушні вчинки, які можуть бути і негідними лицарської честі: для Дон Жуана властиво добиватись бажаного будь-якою ціною. Герой зневажає владу, кар'єру, соціальні блага, бо вони обмежують людську свободу. Дон Жуан, створений Лесею Українкою, здатен по-справжньому закохатись, а це аніяк не властиво для традиційного інваріанта цього образу.

У літературних трансформаціях початку XX століття, на відміну від ренесансної легенди про Дон Жуана, де не було потреби глибоко змалювати інших персонажів, ситуація змінюється. Образ «вічного» героя стає цілком залежним від усіх (жіночих та чоловічих) образів у п'єсі, які часто набувають домінуючого статусу і навіть стають функціонально значущими для вираження авторського бачення образу головного персонажа. Саме через це в п'єсі Українки на першому плані героїня: головна, активна роль належить саме Анні, а не Жуанові, вона і є центр дії.

Донна Анна – це поворотний момент у бутті Дон Жуана. До зустрічі з нею Жуан жив хвилиними перемогами, однак зустріч з Анною (нареченою, а потім дружиною Командора) виявилася фатальною: остання любов героя зробила жертвою вже його самого. Колишній «лицар волі» був спокусений владою, і першою спокусницею в його житті стала донна Анна, що виявилася значно сильнішою за поборника свободи [9, с. 16].

Як зазначає Є. Савельєва, дія в драмі Лесі Українки розвивається таким чином, що той, хто проголосив себе «лицарем волі», поступово відкриває нам негативні сторінки свого характеру – обмеженість і недалекоглядність, егоїзм, прагнення влади, «еволюція Дон Жуана у Лесі Українки іде в напрямі його поступового *падіння*, що відбувається, до речі, непомітно для нього самого» [10, с. 234].

Поряд із «*падінням*» Дон Жуана відбувається й «*падіння*» Донни Анни. У досягненні честолюбивої мети Донні після

смерті її чоловіка Дон Жуан став дуже необхідний: тільки така смілива людина, як цей коханець, що міг переступити будь-які закони неба і землі, здатна допомогти торувати шлях до меркантильних і честолюбивих ідеалів підступної жінки, одвертої тепер цинічно у своїх намірах. Знаючи, що перстень, який носить Дон Жуан, це спогади про минулу волю, про людську безкорисливість, втілену в образі Долорес, Анна вимагає від коханця зняти цю реліквію великодушності й порядності, останню ознаку лицарської гідності й чесності. Переступити через чисте життя, через найсвятіше Анна вважає відвагою, подвигом, який повинен здійснити Дон Жуан в ім'я влади і благополуччя – «камінного щастя». Перемагає тут справді «камінне», консервативне. Про свою спокусу зі здивуванням скаже вчорашній «лицар волі»: *«Як чудно... лицар волі – перемімає / До рук своїх тяжкий таран камінний, / щоб городів і замків добувати...»* [3, XII, с. 159].

Героїня хитра й цілеспрямована в досягненні своєї мети, не зупиняється ні перед невдачами, ні перед докорами сумління. Вона постійно перебуває на межі вибору – волі, життя, любові, влади. Донна Анна сильна, горда, цілеспрямована, вольова натура і «лізти в душу силоміць не звикла» [8, VI, с. 74]. Неприступна і владна Анна, котра виходила заміж за Командора з престижних і корисливих міркувань, егоцентрична і себелюбна, зуміла скорити Дон Жуана «камінним щастям», підпорядкувати волю особистості принадам багатства і влади [11, с. 33].

Попередні розмови героя про лицарські чесноти, про свободу особистості виявились насправді просто позуванням. Внутрішньо підсвідоме приховане бажання мати владу і матеріальні розкоші підкоряють Дон Жуана волі властолюбної і хижої Анни, яка, добре розуміючи суть «лицарства» свого обранця, визначає оцінку цієї показної волі так: *«Доволі вже порожніх слів, Жуане! / Що значить: «лицемірство»? Та ж признайте, / що й ви не все по щирості чинили, / а децю й вам траплялось удавати, / щоб звабити чії прекрасні очі, / то відки ж се тепер така сумлінність? / Чи, може, тут мета вам зависока?»* [3, XII, с. 159].

Мета, виявляється, поєднала тут обох – позірною, здатного до гучної фрази «лицаря волі» і одвертої у своїх честолюбних замірах вдови «камінного» Командора. Мети цієї герої досягають ціною зради найсвятішому – ідеалу свободи і правди. Загибель Жуана та Анни в п'єсі «Камінний господар» Лесі Українки є чисто символічною: герої стають камінними у своєму духовному і моральному естві, гідними спадкоємцями владного Командора.

Оскільки Дон Жуан – герой-коханець, то, відповідно, провідну роль у трансформаціях починають відігравати образи жінок, спокушених чи ні. Леся Українка, навпаки, надає цій антитезі великої ваги. Анна і Долорес символізують неможливість зіставлення таких категорій, як «влада» і «любов», навіть незважаючи на те, що в трактуванні поетеси обидві сутності передбачають самозречення, відмову від самого себе [12, с. 10]. Жіночі образи-персонажі вирізняються своєю індивідуальністю, власною життєвою позицією. Слабкий, раніше ледь вловимий голос попередніх жінок, спокушених Дон Жуаном, знаходить у тексті української авторки можливість бути почутим. У п'єсі Лесі Українки жінка заговорила нарівні з чоловіком.

Трагічним у драмі є конфлікти між двома жінками Анною і Долорес та Дон Жуаном. Він невидимий, логічно вмотивова-

ний, не поверховий, але досить відчутний, заглиблений у внутрішні сфери й ґрунтується на розбіжностях у поглядах і характерах дійових осіб. Якщо для Анни та Дон Жуана жаждою влади витісняє кохання, то смислом життя Долорес була її любов до свого нареченого, любов альтруїстична і жертвна, усвідомлена любов без взаємності. Вона здатна в ім'я кохання на самопожертву, на самозречений подвиг. Однак, як стверджує поетеса у драмі, духовна і моральна вищість, благородство і самовідданість таких, як Долорес, у реальному житті не компенсується перемогою над хижим і меркантильним світом таких Анн, Командорів, над облудністю і позірністю Жуанів.

У листі до О. Кобилянської від 3 травня 1913 року Леся Українка висловила ставлення до героїні, як свого морального ідеалу, вважаючи цей образ навіть блідішим, ніж хотілося б його розкрити, надавши ідейно-естетичного пріоритету над іншими. «Шкода мені теж, – зазначала письменниця, – що я не вміла поставити Долорес так, щоб вона не здавалась блідою супроти Донни Анни, – се не було моїм заміром, і я навіть якийсь час вагалася, хто має бути справжньою героїнею драми – вона чи Донна Анна, і дала перевагу Анні не з симпатії (Долорес ближча моїй душі), а з почуття правди, бо так буває в житті, що такі як Долорес, мусять відходити в тінь перед Аннами і стають жертвами – властиво не Дон Жуанів, а власної своєї надлюдської екзальтації. Се тип мучениці природженої, що все мусить гинути розп'яте на хресті, хоч би мала сама себе на той хрест прибити, коли бракує для того катівських рук. Якби не було Дон Жуана, то знайшлося би щось інше, для чого вона б «душу розп'яла і заколола серце», бо там, де Анна могла б уже бути щасливою, Долорес ще б таки не знайшла свого святого грааля, а се тому, що над нею ніщо «камінне не має влади, і всі ті усталені форми життя, яким нарешті таки покорилась горда Анна саме тоді, як їй здавалось, що вона опанувала свою долю, ті форми не покорили б ніжноупертої вдачі Долорес, бо, отже, вона і в монастир пішла не так, як всі, не для рятунку власної душі, а для пожертвування нею! Вона і заручилась без надії на заміжжя, знов не так, як всі. Отже, усталені форми для неї тільки якісь містичні формули, що мають виражати, власне, невиразимі ні в яких формах почуття, але те, що в тих формах є «камінного», пригнітаючого, позбавляючого волі, не може мати влади над її вільною душею» [3: XII, с. 462].

Трагічним сумом переповнена постать Долорес, ім'я якої в перекладі з іспанської мови означає «печальна», «журлива». Ще до появи Дон Жуана Леся Українка через емоційні спогади Долорес знайомить читача з його пригодницько-авантюрними вчинками. Письменниця показує початкові етапи падіння Дон Жуана за допомогою трагізму зрадженої любові – поглиблює душевні драми героїв, що спонукають їх до необдуманих дій.

За визначенням самої Лесі Українки, її героїня, з природною здатністю до спокути своїх гріхів, до здатності брати на себе муки й страждання інших, не вимагаючи нічого взамін, із запрограмованим альтруїзмом, не підвладна усталеним нормам життя, «камінному» світові бездушності й жорстокості: все, що існує у формах «камінного», пригнітаючого, позбавляючого волі, «не може мати влади над її вільною душею» [3: XII, с. 462]. Образ Долорес, незважаючи на те, що письменниця вважала його недостатньо досконалим в ідейно-естетичному задумі, не став лише доброю «тінню» головного героя.

Долорес не хоче змінити Дон Жуана, а поступово змінюється сама. Заради нього, «за декрет» своїм «тілом заплатила», мов «заколота, кривава жертва». Її очі переповнені болем, а душа – стражданням. Долорес щаслива, що визволяє душу Дон Жуана «від кар пекельних», адже не кожна жінка може так вчинити. Потрібно бути «мученицею природженою», аби відчувати в собі цю місію, вона довічно «взяла на себе каяття» за всі гріхи. Свідомо йде в монастир черницею, зрікаючись мрій і спогадів про коханого. Дон Жуан бачить у Долорес тільки «свою тінь». Вона через любов зрікається світу, вмирає для людей і для нього, але своїм жертвним стражданням досягає високості. Тому долю свою Дон Жуан мріє знайти із зовсім іншою – такою ж камінною, як і сам, – з Донною Анною.

«Камінність» притаманна всім героям драми, в тому числі Долорес, в якій на душі лежить «важкий камінний тягар». На відміну від Долорес, Доном Жуаном та Донною Анною керують «демони душевної сліпоти», і вони поступово переходять у стан «душевної закама'янілості». Інша «камінність» переповнює Командора й усе, що його оточує (родина, будинок, звичаї, за якими він живе), навіть дружина використовує його як «камінну гору» для досягнення своєї мети (влади, багатства, лицемірної пошани).

Командор Лесі Українки виступає символом сталих традицій, антитези «воля – влада». Переконання Командора про життя, честь, совість, почуття обов'язку, владу, свободу – глибоко свідомі, з певними столітніми традиціями. Вони притаманні суспільству, за законами якого він живе. Командор керується «чесною Мендозів» й «почесним прапором свого ордену». Честь та гідність є нормою його моралі, він не мислить свого існування інакше.

У листі до О. Кобилянської Леся Українка пише: «Командор, се я таки тямлю, вийшов занадто схематичним – се більше символ, ніж жива людина, а то, безперечно, є вада, тільки ж коли порівняти з тим, як обходилися з сею поважною особою інші автори, то все ж, може, я була уважніша до нього і принаймні дала йому якийсь логічне поведіння і справжнє *raison d'être* (від фр. – причина (сенса) існування) в драмі» [3: XII, с. 462].

Леся Українка увиразнює неоднозначність фігури Дон Жуана у своїй інтерпретації і переносить трактування «вічного» образу в галузь відношень «воля – влада», глибоко висвітлює суть головного образу і показує, як відбувається його динаміка саме в контексті опозиції зазначених категорій. Набуття Дон Жуаном соціального статусу Командора робить його рабом тих соціальних відносин, якими він нехтував, а опозиція «особистість – суспільство» не просто відсувається Лесею Українкою на другий план, а й цілковито переосмислюється в нових категоріях [12, с. 10]. Для Дона Жуана бути вільним – значить не належати до суспільства, його вибір – статус «баніта». Мета Донни Анни – абсолютна влада. «Подоланий жінкою спокусник і вершитель жіночих долів згоден добровільно прийняти суспільні кайдани, які все життя розривав» [13, с. 420]. Анна ж, нарешті, почуває себе на вершині успіху, повелителькою, господинею становища.

Кінець п'єси засвідчує уподібнення героя до навколишнього світу: змирившись із неминучістю шлюбу з Анною, Дон Жуан погоджується перейняти від Командора не лише дружину, а й соціальне становище, привілеї та обов'язки, консервативний спосіб життя і мислення, символічним втіленням якого виступає білий командорський плащ [14, с. 12].

Висновки. Таким чином, до сюжету про легендарного спокусника жінок, «лицаря волі» зверталось багато класиків світової літератури, але Леся Українка намагалася осмислити дану тему по-своєму, не вдаючись ні до наслідування, ні до модифікацій. Ідеї, втілені поетесою у своїй драмі, несуть самотній філософський підтекст, співзвучні суспільним проблемам свого часу, звучать застереженнями і своєрідними прогнозами на майбутнє. Своєрідний сплав ліризму, епіки й драматизму спостерігається в драмі Лесі Українки. Авторське ж визначення жанру твору акцентується на драматичному началі трансформації легенди. Новаторство української поетеси полягає в тому, що вона змалювала жіночо-пасивну природу донжуанізму. Про це свідчить перетворення звабника на «жертву»: «всесвітній спокусник» сам стає до певної міри жертвою жінки, яка зломила його волю. Головного героя п'єси вирізняє насамперед не вміння підкорити жіночі серця, не пристрасть спокусника. Це передусім людина, яка кинула виклик усталеним суспільним законам, для якої воля – понад усе.

На початку ХХ століття образ «вічного» героя стає цілком залежним від жіночих та чоловічих образів довкола нього, які часто набувають домінуючого статусу і стають функціонально значущими для вираження авторського бачення образу головного персонажа. Саме через це в п'єсі Українки на першому плані героїня: головна, активна роль належить саме донні Анні, а не Жуанові, вона стає центром дії в п'єсі. Тому колишній «лицар волі» був спокушений владою, і першою спокусницею в його житті стала донна Анна, що виявилася значно сильнішою за поборника свободи. У п'єсі Лесі Українки жіночі образи-персонажі вирізняються своєю індивідуальністю, власною життєвою позицією. Слабкий, рідше ледь вловимий голос попередніх жінок, спокушених Дон Жуаном, знаходить у тексті української авторки можливість бути почутим.

Література:

1. Новохатський Д.І. Слуга одного господаря? Основні сфери взаємодії образів Дон Жуана та його слуги. *Гуманітарні науки*. 2003. № 1. С. 166–170.
2. Боговин О. Трансформація традиційних моделей у драмі «Камінний господар» Лесі Українки : автореф. дис. ... канд. філол. наук. Львів, 2012. 20 с.
3. Леся Українка. Зібрання творів : У 12-ти т. Київ : «Наукова думка», 1975–1979. Т. 1–12.
4. Ніколенко О.М. Бароко, класицизм, просвітництво. Література XVII–XVIII століть : посібник для вчителя. Харків : Веста ; Ранок, 2003. С. 96–109.
5. Кудрявцев М. «Камінний господар» Лесі Українки як українська інтерпретація світової теми. *Українська література в загальноосвітній школі* : Науково-методичний журнал. 2005. № 5 (травень). С. 15–17.
6. Новобранець О.Б. Досвітні вогні української літератури (драма-обробка Лесі Українки «Камінний господар»). *Вісн. Житомирського держ. ун-ту ім. І. Франка. Сер. Філол. науки*. 2006. Вип. 30. С. 143–147.
7. Журавська І.Є. Леся Українка та зарубіжні літератури. Київ : Видавництво Академії наук Української РСР, 1963.
8. Українка Леся. Твори : у 12-ти т. Київ : Наук. думка, 1979. Т. 12. Листи. 694 с.
9. Кудрявцев М. «Камінний господар» Лесі Українки як українська інтерпретація світової теми. *Українська література в загальноосвітній школі* : Науково-методичний журнал. 2005. № 5 (травень). С. 15–17.

10. Савельєва С. Образ Долорес в драмі Лесі Українки «Камінний господар». *Лесья Українка. Листи. Статті. Дослідження. Спогади* : у 5-ти т. Київ : Вид-во Акад. наук, 1960. Т. III. 356 с. С. 234.
11. Ненадкевич С. Українська версія світової теми про Дон Жуана в історико-літературній перспективі. *Дон Жуан у світовому контексті* ; упоряд : В.П. Агеєва. Київ : Факт, 2002. С. 7–40.
12. Кузьманенко А. «Вічний» сюжет про Дон Жуана в індивідуально-авторських інтерпретаціях Дж. Байрона, О. Пушкіна, Лесі Українки : автореф. дис. ... канд. філол. наук. Київ, 2007. 20 с.
13. Агеєва В. Чому торжествує камінний господар? *Дон Жуан у світовому контексті* ; упоряд: Віра Павлівна Агеєва. Київ : Факт, 2002. С. 413–432.
14. Боговін О. Трансформація традиційних моделей у драмі «Камінний господар» Лесі Українки : автореф. дис. ... канд. філол. наук. Львів, 2012. 20 с.

Kryzhna A. The interpretation of the image of Don Juan in a dramatic poem of Lesya Ukrainka “Kamynny gospodar”

Summary. Changing of the classic genre embodiment (partial or complete), modification of the story structure, processes of re-emphasizing roles, and characters transformation are the common features of the modernist interpretation of the traditional Don Juan motive that characterize Ukrainian early twentieth-century literature. Due to this, the stereotypes of the reception of traditional material, characteristic of modernism, were destroyed and that provided the organic incorporation of the old forms of comprehension of being, which are traditional plot-shaped materials, into the newest cultural layers.

The article deals with the peculiarities of the author’s interpretation of Don Juan’s traditional motive in Lesya Ukrainka’s drama “The Stone Host” (“Kamynny gospodar”) and finds that the structure of the traditional story model, implemented in earlier epochs, is generally preserved but filled with new original content. As a result of the author’s transformation, there is a “destruction” of the image of the protagonist and the transformation of the seducer into a “victim”. Instead, the heroine becomes dominant, becoming the center of action in the play.

Donna Anna is constantly stayed on the verge of choice – freedom, life, love, power. And all the main hero’s conversations about knightly virtues and about individual freedom turned out to be really just a show off. The inwardly subconscious hidden desire to have power and material luxuries subdue Don Juan to the will of the power-hungry and predatory Anna, who well understands the true essence of the “knighthood” of her chosen one. It was because of this the former “knight of freedom” was seduced by the authorities of Donna Anna.

In Lesya Ukrainka’s play, female characters are distinguished by their individuality, their own life position: Dolores, as the personification of “all the virtues of chivalry”, self-denial and sacrifice, and Donna Anna – smart, cunning and purposeful in achieving her goal, does not stop at failures, nor before remorse. The weak, previously barely perceptible voice of women seduced by Don Juan, in many writings, finds in the text of the Ukrainian author the opportunity to be heard: in this play the woman spoke on a par with man.

Key words: eternal image, traditional plot, motive, modern dramaturgy, image transformation, dramatic interpretation.